

Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR

Seznam členů

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Organizace pro pomoc uprchlíkům, o.s.](#) (OPU) je nevládní nezisková organizace, která od roku 1991 nabízí pomoc uprchlíkům a cizincům ze třech zemí, kteří se ocitli ve složité životní situaci. V současné době máme kanceláře ve třech městech (Praha, Brno, Plzeň), ale naše činnost zahrnuje celou ČR. Pořádáme vzdělávací aktivity pro laickou i odbornou veřejnost, podporujeme lidská práva a dobrovolnictví a stavíme se proti rasismu a extremismu. Jsme aktivní i na poli rozvojové spolupráce.

[Úplný výpis ze spolkového rejstříku](#)

Sdružení pro integraci a migraci (SIMI)

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Sdružení pro integraci a migraci, o. p. s.](#) (SIMI) je lidskoprávní nezisková organizace, která hájí práva migrantů a uprchlíků v České republice již od roku 1992. Podporujeme je zejména prostřednictvím bezplatného právního, sociálního a psychosociálního poradenství, které poskytujeme všem migrantům bez ohledu na jejich pobytový status. Radíme jim v otázkách pobytu v ČR, zaměstnání, bydlení, vzdělávání, sociálního zabezpečení nebo zdravotního pojištění.

[Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností](#)

Poradna pro integraci (PPI)

[Zobrazit poskytované služby](#)

Cílem [Poradny pro integraci, z. ú.](#) (PPI) je pomáhat cizincům začlenit se do běžného života v české společnosti, najít si bydlení, práci nebo školu; tedy žít v České republice spokojený život. PPI poskytuje sociální poradenství, právní poradenství, poradenství týkající se rodiny a vzdělávání dětí, pracovně-právní poradenství, zajišťuje doučování dětí, výuku českého jazyka pro

všechny věkové skupiny, individuální poradenství pro školy, asistenci při komunikaci s rodinou, spolupráci s pedagogicko-psychologickými poradnami. PPI dále organizuje multikulturní festival a workshop, vydává Newsletter Poradny pro integraci o cizincích a pro cizince žijící v ČR, realizuje informační kampaně, přednášky, workshopy, vzdělávací aktivity pro odbornou i laickou veřejnost a jazykové vzdělávání.

[Úplný výpis z rejstříku ústavů](#)

InBáze

[Zobrazit poskytované služby](#)

Posláním komunitního centra [InBáze](#), z. s. je pomáhat migrantům v obtížných životních situacích a vytvářet otevřený a bezpečný prostor pro vzájemné poznávání lidí různých kultur. Komunitní centrum InBáze je od roku 2006 místem otevřeným pro migranty, kteří hledají a budují svůj nový domov v České republice, a všechny ostatní, kteří ho již tady mají. InBáze nabízí vzdělávání, poradenské služby, programy pro děti a rodiny, psychosociální pomoc, multikulturní skupiny, přednáškové večery, služby sociálního podnikání

Ethnocateringu a možnost zapojit se jako dobrovolník. InBáze každoročně pořádá již tradiční multikulturní festival [RefuFest](#).

[Úplný výpis ze spolkového rejstříku](#)

Multikulturní centrum Praha (MKC Praha)

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Multikulturní centrum Praha, z.s.](#) je občanské sdružení, které zajímají otázky spojené se soužitím lidí z různých kultur v ČR a v jiných částech světa. Od svého založení v roce 1999 neustále rozšiřujeme svou nabídku vzdělávacích, kulturních a informačních aktivit. Pro děti, studenty, učitele, knihovníky, ale i širokou veřejnost připravujeme dílny, kurzy, mezinárodní semináře, diskuse, filmové a literární večery, internetové stránky o migraci či multikulturním knihovnictví. Pro zájemce o multikulturní témata je otevřena veřejná knihovna.

[Úplný výpis ze spolkového rejstříku](#)

Člověk v tísni

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Člověk v tísni](#) vznikl v roce 1992 v okruhu válečných zpravodajů a novinářů. Postupně se etabloval jako profesionální humanitární organizace s cílem pomáhat v krizových oblastech a podporovat dodržování lidských práv ve světě. Dnes se rovněž zaměřuje na pomoc v Česku lidem žijícím v sociálním vyloučení, spolupracuje s více než polovinou škol v ČR, školí a podporuje učitele nebo pořádá Mezinárodní festival dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět. V oblasti Migrace se zaměřuje na podporu novinářů či zlepšení přístupu cizinců do médií.

[Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností](#)

Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE)

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Sdružení občanů zabývajících se emigranty \(SOZE\)](#) je nevládní nezisková organizace, jejímž posláním je poskytování pomoci uprchlíkům a dalším cizincům, přicházejících do České republiky. Tato pomoc spočívá v bezplatném právním, sociálním a psychologickém poradenství, v realizaci volnočasových a vzdělávacích programů a v komplexní sociálně-právní asistenci dlouhodobě usazeným cizincům a uznaným azylantům v namáhavém procesu integrace do majoritní společnosti.

[Úplný výpis ze spolkového rejstříku](#)

META - Společnost pro příležitosti mladých migrantů

[Zobrazit poskytované služby](#)

Posláním organizace [META, o.p.s. - Společnost pro příležitosti mladých migrantů](#) je aktivně přispívat k

nastavování a zkvalitňování podmínek podporujících rovné příležitosti migrantů, a to především v oblasti vzdělávání, které je jednou z podmínek úspěšného začleňování se do společnosti.

[Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností](#)

Evropská kontaktní skupina (EKS)

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Evropská kontaktní skupina \(EKS\)](#) je vzdělávací a poradenská organizace s více než desetiletou tradicí. U zrodu, v roce 2002, jsme byli inspirováni modely vzdělávání dospělých v západní Evropě. Z tohoto období si dodnes neseme především víru ve zkušenostní a interaktivní vzdělávání, které je zaměřeno na praktický užitek. Věříme ve vzdělávání a zmocňování jako formu rozvoje člověka v každém věku a každé životní situaci. A nejenom člověka, ale také organizací a firem. V posledních čtyřech letech se zaměřujeme také na kariérové poradenství. Naším klientům a klientkám pomáháme najít to správné povolání, ve kterém by se

cítili naplnění. Umíme je provést změnou zaměstnání nebo je podpořit při rozhodování o novém směru jejich kariéry. Usilujeme nejen o růst jednotlivců, ale rovněž o rozvoj společnosti, ve které budou příležitosti k uplatnění a spokojenosti pro každého bez ohledu na pohlaví, věk, národnost či sociální status.

[Úplný výpis ze spolkového rejstříku](#)

-

Centrum pro integraci cizinců (CIC)

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Centrum pro integraci cizinců](#), o.p.s. (CIC) poskytuje ambulantní a terénní odborné sociální a pracovní poradenství, službu sociální rehabilitace, vzdělávací programy a dobrovolnické aktivity cizincům dlouhodobě a trvale usazeným v České republice. Vedle informačního a asistenčního servisu nabízí zejména češtinu pro cizince (především tzv. nízkoprahové kurzy češtiny pro cizince), dále mentoring a tzv. otevřené kluby, do nichž se na lokální úrovni zapojují a na organizaci dobrovolně podílejí jak Češi tak cizinci. CIC působí zejména v Praze, ve Středočeském a Libereckém kraji. Nesoustřeďuje se pouze na pomoc cizincům, ale i

na práci s českou veřejností. - odbornou (vzdělávání lektorů a pedagogů, úředníků a zástupců veřejných institucí) i laickou (informační a osvětové kampaně, semináře, workshopy).

[Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností](#)

Most pro

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Most pro o.p.s.](#) poskytuje ambulantní a terénní odborné sociální poradenství cizincům žijícím v České republice. Informuje je o možnostech uspokojování jejich práv a potřeb, za účelem předcházení a vyřešení jejich nepříznivé sociální situace. Informuje o vzdělávacích možnostech pro cizince a samo poskytuje vzdělávací aktivity. Realizuje integrační kurzy pro cizince a

tematické semináře s cílem zvýšení jazykových kompetencí a informovanosti.

[Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností](#)

Charita Česká republika (pozorovatel)

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Charita ČR](#) nabízí pomoc lidem v nouzi u nás i v zahraničí, provozuje širokou síť sociálních a zdravotních služeb, funguje jako sdružení více než 300 Charit v České republice, je nestátní neziskovou organizací a součástí římskokatolické církve, každoročně organizuje [Tříkrálovou sbírku](#), poskytuje humanitární pomoc a zajišťuje rozvojovou spolupráci v oblastech postižených přírodními katastrofami či válečným konfliktem v řadě zemích světa a díky členství v [Caritas Internationalis](#) a [Caritas Europa](#) má partnery po celém světě.

NESEHNUTÍ (NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ)

[Zobrazit poskytované služby](#)

[NESEHNUTÍ](#) (NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ) jako sociálně-ekologická nevládní organizace pracujeme na základě přesvědčení, že ekologické a sociální problémy mají společné příčiny a důsledky a s ohledem na to je potřeba je také řešit. Cílem všech našich aktivit je ukázat, že změna společnosti založená na respektu k lidem, zvířatům i přírodě je možná a musí vycházet především zdola. Proto podporujeme angažované lidi, kteří se zajímají o dění okolo sebe a kteří považují zodpovědnost za život na naší planetě za nedílnou součást své svobody. Fungujeme nezávisle na stranických a ekonomických zájmech a výhradně nenásilnými prostředky.

[Úplný výpis ze spolkového rejstříku](#)

NESEHNUTÍ
NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ

Slovo 21

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Slovo 21, z. s.](#) je nevládní nezisková organizace, která začala působit v Praze roku 1999. Pracují zde Češi, Romové a zástupci různých světadílů. Naše práce by se dala rozdělit do dvou hlavních větví – aktivity na podporu Romů a ty, které se zaměřují na cizince. Vedle Světového romského festivalu Khamoro jsme začali pořádat Mezinárodní letní školu pro romskou mládež z Evropy nebo jsme založili Romskou ženskou skupinu Manushe. Postupem času jsme se ale začali orientovat i na cizince, kteří v Česku našli svůj nový domov. V roce 2003 jsme vydali první číslo bulletinu Slovo pro cizince a o cizincích a hned v následujícím roce jsme rozjeli rozsáhlý projekt Rodina Odvedle, který dodnes patří vedle Khamora k našim nejznámějším počínům a rozšířil se i za hranice Česka.

[Úplný výpis ze spolkového rejstříku](#)

Agency for Migration and Adaptation (AMIGA)

[Zobrazit poskytované služby](#)

Organizace [Agency for Migration and Adaptation](#), z.s. (AMIGA) byla založena v říjnu 2010 z iniciativy zahraničních vědeckých pracovníků Akademie věd ČR a Univerzity Karlovy v Praze. Jejím účelem bylo zvýšení efektivity integrace migrantů v České republice a propagace aktivit dalších organizací v této oblasti. Postupně se z AMIGA vytvořilo dobrovolnické centrum umožňující migrantům zapojení do široké škály dobrovolnických aktivit určených primárně pro majoritu. V současné době se na činnosti organizace podílí 10 členů a 50 dobrovolníků pocházejících z Ruska, zemí Východní Evropy a Střední Asie, Austrálie, Kanady, Spojených Států, Izraele, Velké Británie, Lotyšska, Španělska a samozřejmě i České republiky.

[Úplný výpis ze spolkového rejstříku](#)

La Strada Česká republika

[Zobrazit poskytované služby](#)

Obecně prospěšná společnost [La Strada Česká republika](#), o.p.s. působí v oblasti řešení problematiky obchodu s lidmi. Je jedinou specializovanou organizací, která se v rámci ČR výhradně věnuje poskytování pomoci obchodovaným a vykořisťovaným osobám. Cílem organizace je přispívat k odstranění obchodování s lidmi a vykořisťování a poskytovat podporu a ochranu vykořisťovaným, obchodovaným a vykořisťováním a obchodováním ohroženým osobám. Poskytuje cílové skupině sociální služby (odborné sociální poradenství, právní poradenství, azylové bydlení a další), věnuje se prevenci a vzdělávání (prevence na školách, další vzdělávání odborné veřejnosti v tématu obchodování s lidmi a pracovního vykořisťování) a advokačními a lobby aktivitami usiluje o systémové či legislativní změny s cílem předcházet obchodování s lidmi a vykořisťování a chránit práva a zájmy cílové skupiny.

[Úplný výpis z rejstříku obecně prospěšných společností](#)

Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva (PPO)

[Zobrazit poskytované služby](#)

[Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva \(PPO\)](#) je spolkem založeným skupinou právníků a sociálních pracovníků v roce 1999. V právních programech se již od dob našeho vzniku systémově zaměřujeme na legislativní praxi přijímání nových zákonů zasahujících do oblasti občanských a lidských práv a na jejich následnou aplikační praxi. Zpracováváme připomínkové zprávy a stanoviska k národním vládním dokumentům, pro orgány mezinárodních smluv (OSN, Rada Evropy) a Evropské unie (Evropská komise, Agentura Evropské unie pro základní práva). Naším klientům poskytujeme bezplatné právní poradenství a právní zastoupení zejména v oblastech prosazování rovných příležitostí a nediskriminace, respektování rodinného života (právo dětí) a v případech ochrany lidské důstojnosti.

[Úplný výpis ze spolkového rejstříku](#)

Diakonie Českobratrské církve evangelické

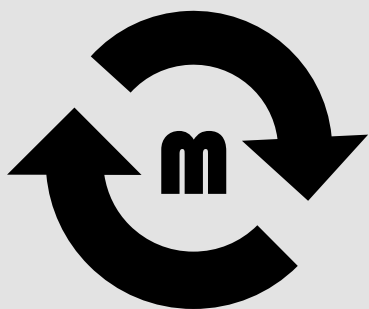
[Zobrazit poskytované služby](#)

Diakonie Českobratrské církve evangelické - Středisko celostátních programů a služeb zastřešuje různé programy specializované na pomoc jak lidem hledajícím v ČR bezpečí a pracovní uplatnění, tak lidem žijícím v ČR, jejichž výchozí podmínky jsou obtížné, ale nikoli neřešitelné. Ve vztahu k zahraničním pracovníkům a migrantům poskytujeme 3 registrované sociální služby – Terénní službu, Krizovou pomoc a Azylový dům, a to na území Prahy a Plzně, čímž snižujeme míru jejich vykořisťování na trhu práce. Mezi naše další programy patří integrace uprchlíků a cizinců do české společnosti, Středisko pro zrakově postižené s obsáhlou audiovizuální knihovnou a služba Lifetool, která se specializuje na bezbariérový přístup k počítači pro lidi s postižením a pro seniory.

Konsorcium nevládních
organizací pracujících
s migranty v ČR | Consortium of Migrants
Assisting Organizations
in the Czech Republic

Migrační manifest

nevládních organizací pracujících
s migranty v České republice

2015

Obsah

1.	Úvod	3
2.	Volný pohyb	4
2.1.	Možnost svobodně migrovat musí být zajištěna	4
2.1.1.	Imigrační systém České republiky musí být zjednodušen a zprůhledněn	5
2.1.2.	Opatření omezující svobodu pohybu musí mít legitimní základ a být spravedlivá	5
2.1.3.	Exteritorializace českých státních hranic nesmí být pravidlem	6
2.1.4.	Princip volného pohybu v rámci Evropské unie musí být udržen a dále rozšiřován	6
2.2.	Svoboda pohybu rodinných příslušníků musí být zajištěna	7
3.	Solidarita s uprchlíky a spravedlivá azylová politika	8
3.1.	Přístup uprchlíků k mezinárodní ochraně musí být zajištěn	8
3.1.1.	Pravidlo non-refoulement Ženevské úmluvy musí být dodržováno	9
3.1.2.	Revize Dublinského nařízení je nezbytná	9
3.1.3.	Možnosti legálního vstupu uprchlíků na území EU a ČR musí být posíleny	10
3.2.	Uprchlíci nesmí být trestáni za to, že utekli ze své země bez dokumentů	10
3.3.	Integrace uprchlíků musí být umožněna již během azylového řízení	11
3.4.	Možnost pomáhat uprchlíkům musí být systémově zajištěna	11
3.5.	ČR se musí aktivně podílet na řešení humanitárních krizí a geopolitických výzev ve světě	12
4.	Integrace a integrační politika	13
4.1.	Do procesu integrace musí být zapojeny všechny strany a subjekty	13
4.1.1.	Integrační politiky musí vznikat a být aplikovány na vládní, krajské a místní úrovni	14
4.1.2.	Integrační politiky musí zahrnovat všechny migranty bez ohledu na pobytový status	14
4.1.3.	Interkulturní vzdělávání zaměstnanců státní/veřejné správy musí být koncepčně zajištěno	15
4.2.	Postupné nabývání práv	15
4.2.1.	Integrace musí být nejenom povinností, ale i právem	16
4.2.2.	S přibývajícím roky pobytu musí přibývat i práva a pobytová jistota	16
4.2.3.	Individuální regularizace migrantů bez povolení k pobytu musí být umožněna	17
4.3.	Občanská integrace musí být zásadním zájmem politiky integrace	17

Obsah

5.	Sociální práva migrantů	18
5.1.	Dostupnost evropského sociálního systému pro občany EU a jejich rodinné příslušníky musí být garantována	18
5.2.	Migranti ze zemí mimo EU s dlouhodobým pobytem mají být začlenění do sociálního systému	19
5.3.	Důchodové pojištění pro migranty ze třetích zemí musí být spravedlivé a zohledňovat humanitární okolnosti	20
5.4.	Sociální služby musí být garantovány všem migrantům bez ohledu na pobytové oprávnění	20
5.5.	Migranti musí mít právo na začlenění do veřejného zdravotního pojištění	21
5.6.	Migranti bez přístřeší musí mít přístup k pomoci	22
6.	Vzdělávání	23
6.1.	ČR musí mít jasnou koncepci vzdělávání migrantů a jejich začleňování do vzdělávacího systému	23
6.2.	Podpora migrantů při začlenění do všech stupňů vzdělávacího systému musí být zajištěna	24
6.3.	Odbornost vzdělavatelů v interkulturních kompetencích a otevřenost vzdělávacích zařízení musí být posílena	25
6.4.	Přístup migrantů v neregulárním postavení ke všem druhům vzdělávání musí být zajištěn	25
7.	Postavení migrantů na trhu práce	26
7.1.	Je třeba porozumět procesům a politikám, které vytvářejí poptávku po pracovní migraci	26
7.2.	Pracovní migrace nesmí být vnímána čistě utilitárně	27
7.3.	Migrační kontrola nesmí vést k nesvobodné práci	28
7.4.	Vymahatelnost práva musí být zajištěna pro všechny zaměstnance	28
8.	Politická participace	30
8.1.	Migrantům musí být umožněna účast na správě věcí veřejných	30
8.1.1.	Volební právo na místní úrovni musí být zpřístupněno všem usazeným migrantům	30
8.1.2.	Migrantům musí být umožněno se stát členy politických stran	31
8.1.3.	Vytvoření poradních orgánů k zastupování usídlených migrantů na místní úrovni musí být umožněno	32
9.	Doslov	33

1. Úvod

My, členské organizace *Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty v České republice*, v tomto Manifestu formulujeme své zkušenosti a postoje v oblasti migrace a integrace, a migrační a integrační politiky, které jsou podloženy naším dlouholetým působením v této oblasti. Manifest je určen zejména pro tvůrce politik a odborníky. Může jej využít i širší veřejnost.

Jedná se o ideový manifest hodnot a principů, které považujeme za zásadní pro přispění k vytvoření spravedlivé společnosti v globalizovaném světě umožňující důstojný život všem při maximálním uplatnění principů svobody a rovnosti. Manifest se týká všech, mužů a žen, nicméně z důvodu praktičtosti je psán v mužském rodě.

Tímto dokumentem chceme v České republice přispět k vytvoření vyvážené, kultivované a sociálně spravedlivé migrační a integrační politiky. Chceme podpořit uznání kulturní rozmanitosti, přispět k rozvoji kultury respektu a odpovědnosti a otevřené občanské společnosti, která zajišťuje přístup k demokratickým právům všem lidem bez rozdílu. Chceme poukázat na skutečnost, že Česká republika sama na základě demokratických procesů vytvořila legislativu, či přistoupila k mnoha mezinárodním úmluvám, které ji zavazují k naplňování určitých principů či dodržování jistých pravidel, která jsou však nejednou porušována, nenaplňována či ohýbána podle aktuálních potřeb. Jedná se např. o přehlížení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, v případě zahraničních zaměstnanců či prostě až několikanásobné nedodržování lhůt k vyřízení pobytových dokladů stanovených zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců. V poslední době pak např. nerespektování základních principů Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a Protokolu z roku 1967, zejména zásady netrestat uprchlíka za neoprávněný vstup na území.

2. Volný pohyb

„Bezprecedentní“ či „masová“, to jsou přívlastky, se kterými je migrace ve veřejném mínění stále více spojována. V roce 1990 bylo na světě odhadem 154 milionů migrantů, v roce 2013 už 232 milionů. Dle odhadů OSN počty lidí žijících mimo svou zemi původu opravdu konstantně rostou, a tedy mohou k těmto označením svádět. Avšak v poměru k celkové velikosti světové populace se podíl migrantů už desetiletí drží okolo hodnoty 3 %. Nezanedbatelný vliv na počet migrantů má i statistika – jenom v Evropě stoupl počet států od roku 1990 po současnost z 34 na 46, což přineslo i statistický nárůst počtu zahraničních migrantů, aniž by tito lidé vůbec kdy kam migrovali, což se po rozpadu Československa stalo i Slovákům žijícím v ČR. V České republice v současnosti žije okolo půl milionu migrantů a přibližně stejný počet českých občanů žije v zahraničí. Je tedy zcela přirozené, že určitá, v celosvětovém měřítku značně menšinová část populace migruje, zatímco větší část ne.

MOŽNOST SVOBODNĚ MIGROVAT MUSÍ BÝT ZAJIŠTĚNA

Svoboda migrovat vychází z ústavního zákona 2/1993 Sb. Listiny základních práv a svobod. Dle článku 14 Listiny má být svoboda pohybu a pobytu zaručena. Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody. Cizinec pak může být vyhoštěn jen v případech stanovených zákonem. Svoboda pohybu by tedy měla být normou. Přístup k migraci je však nastaven tak, že primárně se migrovat nesmí. Ve výjimečných případech je pak umožněno požádat o vízum, nicméně bez právního nároku. Tento Manifest není požadavkem na zrušení hranic, víz či dalších zákonem stanovených omezení. Je apelem na dodržování ústavy ČR a výzvou k vnímání lidské migrace jako normálního stavu, kterému lze v odůvodněných případech klást překážky, nikoliv jej však již předem chápat jako anomálii.

2. 1. 1. Imigrační systém České republiky musí být zjednodušen a zprůhledněn

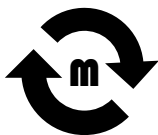
V současné době je nastavení imigračního systému České republiky nepřehledné, velmi proměnlivé a nepředvídatelné. Tato situace klade zásadní překážky nejen tomu, aby mohl migrant vůbec požádat o vízum, ale významně komplikuje život migrantům, jejich rodinám, ba i příbuzným, kteří jsou občany ČR. Komplikovanost systému a slabá informovanost o něm vede mezi migranty k šíření fám, které nahrávají působení vykořisťovatelských zprostředkovatelských struktur.

Jsme přesvědčeni, že proto, aby mohl být princip svobody pohybu naplněn, musí Česká republika zjednodušit a zprůhlednit pravidla vstupu a pobytu migrantů na svém území. Musí zajistit, aby za splnění zákonem stanovených podmínek byl na udělení víza či povolení k pobytu právní nárok, musí navýšit kapacity úřadů imigrační správy za účelem podstatného z kvalitnění rozhodovacích procesů, musí zavést plnou digitalizaci veškeré pobytové agendy a možnost, aby většina úkonů mohla probíhat online. Musí zaručit, aby omezení svobody pohybu a pobytu neměla charakter formalistických obstrukcí, zejména časových a místních omezení, jako například to, že je možné podat žádost o povolení k dlouhodobému pobytu pouze v období mezi 120. a 14. dnem před vypršením víza k pobytu nad 90 dnů a poté právo podat žádost zaniká, nebo není možné o vízum nad 90 dnů požádat na území ČR. Současná praxe je z hlediska hospodárnosti řízení zbytečnou obstrukcí. Jsme toho názoru, že stát si má předem ujasnit, koho chce přijímat, a podle toho pak nastavit pravidla, dle kterých má rozhodovat. Nemá žadatele selektovat na základě jejich vytrvalosti.

2. 1. 2. Opatření omezující svobodu pohybu musí mít legitimní základ a být spravedlivá

V ČR je běžná praxe, že v případě spáchání trestného činu je migrant ze země mimo EU s dlouhodobým pobytem potrestán jak obecně ukládaným trestem, tak odejmutím práva pobytu. Navíc v případě dvojího trestání mnohdy není aplikována přiměřenost a de facto stačí záznam v rejstříku trestů, aby migrantovi byl odejmut pobyt. Např. migrant ze země mimo EU s povolením k dlouhodobému pobytu zavíní autonehodu po požití alkoholu, nikoho nezraní, zaplatí všechny škody, zaplatí pokutu, ale v důsledku zápisu činu do rejstříku trestů přijde i o povolení k pobytu.

Požadujeme, aby v procesu odjímání povolení k pobytu v případě spáchání trestného činu byla aplikována přiměřenost a byl dán prostor správnímu uvážení, které zohledňuje specifika a okolnosti jednotlivých případů.

2. 1. 3. Exteritorializace českých státních hranic nesmí být pravidlem

Současným trendem migrační politiky České republiky a EU je tzv. exterritorializace hranic, neboli předsunutí státních hranic daleko od území členských států, ideálně mimo Evropskou unii. To se projevuje zejména v podobě finančních příspěvků unijní agentuře FRONTEX, která koordinuje ochranu vnějších hranic EU. Další podobou je podílení se na financování širší spolupráce EU se zeměmi mimo EU v oblasti regulace migrace, která spočívá zejména ve sdílení zkušeností EU s ochranou vnějších hranic a ve výstavbě detenčních center pro migranty bez oprávnění k pobytu v těchto zemích. EU též podrobuje přísným pravidlům letecké společnosti, které nesou odpovědnost za své pasažéry, a ty, kteří nemají platné doklady a víza, musí dopravit na své vlastní náklady zpět, odkud je přivezly. V důsledku toho dopravci pro jistotu nepustí na palubu nikoho podezřelého. Těmito opatřeními EU včetně ČR převádí odpovědnost za regulaci migrace na jiné, čímž i redukuje možnosti legálních cest migrace a nepřímou podporuje rozvoj vykořisťovatelských zprostředkovatelských struktur.

Považujeme za zásadní, aby EU, a tedy i ČR, přijala odpovědnost za regulaci migrace a nepřenášela ji na okolní země sousedící s EU.

2. 1. 4. Princip volného pohybu v rámci Evropské unie musí být udržen a dále rozšiřován

Právo volného pohybu v rámci EU je právním řádem i veřejným míněním vyhrazeno pouze pro občany EU a jejich rodinné příslušníky. Ostatní lidé jsou evropskými státy podrobováni kontrole a požadavku prokázat svůj přínos pro přijímající zemi. Toto striktní dělení nepovažujeme za smysluplné, neboť svoboda pohybu je lidským právem všeobecným a nedělitelným, a proto by měla být vnímána stejně, jako se často chápe svoboda pohybu zboží, informací či kapitálu. Navíc praxe ukazuje, že dané nastavení nemusí být vždy udržitelné, neboť omezení pohybu se postupně začíná vztahovat i na občany EU, jak se např. stalo v roce 2010, kdy Francie deportovala rumunské občany.

Považujeme za zásadní, aby Česká republika usilovala o zachování principu volného pohybu v rámci Evropské unie včetně států, které nejsou součástí Schengenského prostoru, a podpořila jeho rozšíření i na občany třetích zemí, kteří mají v některém z členských států trvalý pobyt. Jsme přesvědčeni, že nebude-li standard volného pohybu užívaný Evropany rozšiřován i na ostatní migranty, může naopak začít podrobování občanů EU stejnému zacházení, jakému se dostává migrantům ze třetích zemí, k čemuž napovídají např. tendence ve Spojeném království.

SVOBODA POHYBU RODINNÝCH PŘÍSLUŠNÍKŮ MUSÍ BÝT ZAJIŠTĚNA

Součástí svobody každého člověka je i svoboda pohybu těch, s nimiž žije, a to zejména jeho rodinných příslušníků, což vyplývá z práva na rodinný život, jak stanovují Českou republikou ratifikované mezinárodní lidsko-právní úmluvy, např. Úmluva o právech dítěte a evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Pravidla současného imigračního systému EU mnohým pracujícím migrantům ze třetích zemí znemožňují přivést k sobě vlastní rodinu. I Evropané, včetně občanů ČR, kteří navázali vztah s migrantem ze třetí země čelí mnohým problémům, jako je např. apriorní podezírání každého, kdo se sezdá s občanem z třetí země, z účelovosti takového sňatku. Též požadavky na finanční poměry migrantů jako jeden z předpokladů jejich pobytu v EU, a tedy i v ČR, bývají v případě sloučení rodiny velmi problematické. Je přípustné zkoumat majetkové poměry, avšak ty by neměly být nadřazené nad právo na rodinný život a de facto tak mnohdy znemožnit sloučení rodiny. Kladení překážek ke sloučení rodiny je jedním z nejzávažnějších zásahů do lidských práv s dalekosáhlými dopady na psychiku, kterého se současná evropská, a tedy i česká migrační politika, dopouští.

Jsme přesvědčeni, že Česká republika by měla plně akceptovat rodinné poměry migrantů a měla by se zasadit o to, aby s každým dlouhodobým pobytem migranta bylo zásadně spojeno i právo dlouhodobého pobytu jeho nejbližších, přičemž toto právo by mělo být omezeno jen z velmi závažných důvodů, jako je např. ochrana před kriminalitou. Prověřování opravdovosti rodinných vztahů je pochopitelné, ale musí být prováděno citlivě a bez paušálního podezírání. Jsme přesvědčeni, že Česká republika též nesmí bránit slučování rodin z důvodů finančních či integračních, např. kvůli neznalosti jazyka.

3. Solidarita s uprchlíky a spravedlivá azylová politika

V současné době probíhá jedna z největších uprchlických krizí od konce 2. světové války. Dle údajů OSN bylo jen v první polovině roku 2015 na útěku kolem 59,5 miliónu lidí. Ti, kteří nemohou nalézt ochranu přestěhováním v rámci své země, jsou nuceni žádat o ochranu v jiném státě. Z 19,5 milionu uprchlíků dle UNHCR přitom většinu hostí okolní státy, často rozvojové. Tito lidé byli nuceni opustit své domovy z důvodu ohrožení života či osobní svobody. Často nemají jinou možnost než cestovat a vstupovat do hostujícího státu bez víza, případně dokladů, a mnozí riskují na cestě za ochranou holý život. Jakkoliv jde v globálním obrazu o malé procento lidí, nepochybně i Evropa čelí obrovské výzvě, jak se k uprchlické krizi postavit.

Česká republika vzhledem k pravidlům společného evropského azylového systému dlouhodobě těžila ze své polohy uvnitř EU a počty žádostí o mezinárodní ochranu byly oproti ostatním státům zanedbatelné.

PŘÍSTUP UPRCHLÍKŮ K MEZINÁRODNÍ OCHRANĚ MUSÍ BÝT ZAJIŠTĚN

Možnost podat žádost o mezinárodní ochranu je základní podmínkou naplnění účelu Úmluvy OSN o právním postavení uprchlíků z roku 1951 (tzv. Ženevské úmluvy) a Zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. V rámci EU funguje společný evropský azylový systém, kde tzv. Dublinské nařízení určuje, který členský stát EU je zodpovědný za projednání azylové žádosti. Zpravidla je to země prvního vstupu uprchlíka na území EU, což jsou ve většině případů země na vnějších hranicích EU. Do ČR, která je vnitřní zemí EU a Schengenu, tak přichází naprosté minimum žadatelů o mezinárodní ochranu.

3. 1. 1. Pravidlo non-refoulement Ženevské úmluvy musí být dodržováno

Setkáváme se s případy, kdy uprchlíci přicestují na mezinárodní letiště s platným vízem (např. turistickým) a chtějí požádat o mezinárodní ochranu. Cizinecká policie jim i přesto odepře vstup na území s odkazem na hrozící obcházení zákona, čímž jim de facto zabraňuje v jejich právu požádat o azyl.

Považujeme za nutné, aby ČR bezpodmínečně dodržovala základní zásadu Ženevské úmluvy v článku 33.1 – pravidlo non-refoulement (zákaz navrácení) na své jediné vnější hranici na mezinárodních letištích. Žádáme, aby letištní řízení byla transparentní a nástroje správního řádu a českého práva, jako jsou odepření vstupu nebo letištní víza, nemohly vést k nepřijetí žádosti o mezinárodní ochranu, vyslovené na mezinárodním letišti. Požadujeme transparentní kontrolu uplatňování tohoto práva v praxi nezávislým subjektem.

3. 1. 2. Revize Dublinského nařízení je nezbytná

Je neudržitelné, aby země jako Maďarsko, Bulharsko či Polsko měly dlouhodobě několikanásobně více žadatelů o mezinárodní ochranu na počet obyvatel než ČR. V roce 2014 bylo v ČR 109 žadatelů o mezinárodní ochranu na 1 milion obyvatel. V Polsku to bylo dvakrát, v Bulharsku čtrnáctkrát a v Maďarsku dokonce čtyřicetkrát více. Česká republika současně do těchto zemí v rámci Dublinského nařízení vrací jim příslušné žadatele, kteří mnohdy mají v ČR rodiny a jsou zde již integrování. Například Maďarsko v červnu 2015 dokonce oznámilo, že nemá kapacitu další navrácené žadatele přijímat. Přitom samotné Dublinské nařízení umožňuje dle humanitární klauzule článku 17 členskému státu na žádost převzít po individuálním posouzení i případ, ke kterému není příslušný. Na takovéto individuální žádosti zatím ale ČR reaguje převážně negativně.

Jsme přesvědčeni, že ČR by měla podporovat revizi společného evropského azylového systému EU v tom smyslu, aby země na vnější hranici EU nebyly nepřiměřeně vystaveny velkému počtu uprchlíků, a současně aby pronásledované osoby měly zajištěno bezpečí a poskytnutí mezinárodní ochrany nejlépe v té zemi EU, kde mají vazby důležité pro úspěšnou a rychlou integraci. Podporujeme, aby ČR byla ochotná hledat bilaterálně i v rámci EU řešení směrem k efektivnímu poskytování mezinárodní ochrany pronásledovaným osobám, které povede k vyváženosti počtu přijímaných uprchlíků ve všech zemích EU s důrazem na respekt k jejich rodinným vztahům

a se zachováním možnosti ovlivnit výběr a vyjádřit eventuálně nesouhlas s přemístěním.

3.1.3. Možnosti legálního vstupu uprchlíků na území EU a ČR musí být posíleny

Většina uprchlíků nemá možnost zajistit si cestovní dokumenty, které by jim umožnily legálně přicestovat na území EU a podat žádost o mezinárodní ochranu. Zastupitelské úřady v zemích konfliktu nefungují a v sousedních zemích je dostupnost ambasad limitovaná, stejně jako možnost získat turistické či humanitární vízum.

Považujeme za zásadní, aby ČR definovala a prosazovala na národní i unijní úrovni posílení právních možností legálního vstupu žadatelů o mezinárodní ochranu na území ČR, resp. EU, aby se předešlo obchodu s lidmi a tragédiím, jaké se dějí např. ve Středozemním moři. Jako možné řešení navrhuje zvýšení dostupnosti vydávání humanitárních víz na ambasádách evropských států, která by dotyčným umožnila bezpečně doletět do EU a zažádat na místě o mezinárodní ochranu. Zřizování detenčních táborů mimo země EU považujeme za velmi problematické, neboť mnohdy vede k odejmutí práva podat žádost o mezinárodní ochranu v zemích EU.

3.2. UPRCHLÍCI NESMÍ BÝT TRESTÁNI ZA TO, ŽE UTEKLI ZE SVÉ ZEMĚ BEZ DOKUMENTŮ

Uprchlíci často opouštějí zemi za dramatických okolností, které jim neumožňují vyřídit si legálně vstupní dokumenty. Zákaz trestání uprchlíků pouze za nelegální vstup je obsažen i v čl. 31 Ženevské úmluvy. I přesto jsou v současné době žadatelé v ČR již při podání žádosti rutinně až na 120 dní vězněni ve speciálních detenčních zařízeních pro migranty, a to včetně rodin s dětmi, traumatizovaných osob a obětí mučení. Se zadržením je uprchlíkům bez dokumentů udělován záznam do speciální databáze, který jim až na několik let znemožňuje žádat o jakýkoli typ víza v ČR nebo jiné zemi EU. Zadržováním uprchlíků je též ztížen jakýkoli proces následné integrace, neboť dochází k řadě negativních důsledků, např. k prohloubení prožitých traumat, k izolaci, pocitu odcizení, ke stigmatizaci uprchlíků coby společensky nebezpečných osob či jejich systematickému stavění do pozice neregulérních migrantů. Držení uprchlíků v detencích je finančně velmi nákladné a bezúčelné.

Nesouhlasíme, aby uprchlíci bez dokumentů, zejména rodiny s dětmi, byli v průběhu azylového řízení umisťováni do detenčních či dalších uzavřených zařízení. Namísto toho navrhuje, aby mohli být po dobu řízení v otevřeném přijímacím či pobytovém středisku pro žadatele o mezinárodní ochranu. Omezování osobní svobody by mělo být přípustné jen v případech ochrany společnosti před kriminalitou. Apriorní kriminalizace uprchlíků je nepřijatelná.

INTEGRACE UPRCHLÍKŮ MUSÍ BÝT UMOŽNĚNA JIŽ BĚHEM AZYLOVÉHO ŘÍZENÍ

Dle českého Zákona o azylu by měly být žádosti o mezinárodní ochranu rozhodovány do 90 dní. V praxi je však lhůta překračována několikanásobně. Žadatelům není během prvního roku, resp. šesti měsíců dle návrhu novely zákona, od podání žádosti umožněno pracovat. Dostávají se tak do ekonomické závislosti, která brání soběstačnému životu a integraci. Žadatelé také mají zcela minimální možnost učit se češtinu či se účastnit jiných vzdělávacích aktivit. Státní integrační program zahrnuje uprchlíky až v momentě, kdy je jim mezinárodní ochrana udělena, což může být až po několika měsících či letech. V rámci azylového řízení není zohledňován jejich psychický stav a prožitá traumata. Je neefektivní a nerealistické bránit se integraci uprchlíků již během azylového řízení, jelikož průtahy ji pak značně ztěžují.

Považujeme za žádoucí nabídnout uprchlíkům možnost zapojení se do běžného života podstatným rozšířením nabídky kurzů českého jazyka, asistencí s dalším vzděláváním a umožněním vstupu na trh práce ihned po zahájení azylového řízení. Je také důležité, aby při posuzování žádosti o mezinárodní ochranu byl brán zřetel na vyjádření psychologa či psychiatra. Je nutné umožnit integraci a úpravu pobytu i osobám, kterým následně není mezinárodní ochrana udělena, jinak se tyto osoby dostávají do dlouhodobé pozice neregulérních migrantů se všemi riziky, která jsou s tímto postavením spojena.

MOŽNOST POMÁHAT UPRCHLÍKŮM MUSÍ BÝT SYSTÉMOVĚ ZAJIŠTĚNA

Na nevládní organizace se obracují lidé, kteří by rádi uprchlíkům pomohli, např. nabídli ubytování, finanční pomoc, výuku jazyků atd. Stávající systém neumožňuje, aby služby soukromých osob byly oficiální alternativou slu-

žeb Správy uprchlických zařízení, jako je tomu např. v Německu či Rakousku, kde se navíc potvrzuje, že jsou tyto služby méně nákladné.

Navrhujeme, aby nabídka služeb, zejména ubytovacích, nebyla pro žadatele o mezinárodní ochranu zajišťována pouze státem, ale také soukromými osobami. Současně doporučujeme zvážit alternativy pro přijímání uprchlíků v rámci přesídlovacího programu a umožnit například soukromým osobám sponzorovat uprchlíky.

ČR SE MUSÍ AKTIVNĚ PODÍLET NA ŘEŠENÍ HUMANITÁRNÍCH KRIZÍ A GEOPOLITICKÝCH VÝZEV VE SVĚTĚ

Oceňujeme rozhodnutí ČR finančně kontinuálně podporovat uprchlíky v zemích původu, či blízkém sousedství. Současně však považujeme za důležité zdůraznit, že ČR neplní své závazky v oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce. Při vstupu do EU česká vláda slíbila poskytovat na rozvojovou spolupráci 0,33 % HDP do roku 2015. Dle odhadu za rok 2014 však dává třikrát méně. ČR by se měla také aktivně podílet na řešení humanitárních krizí vyšším využitím možnosti přímého přesídlení uprchlíků z ohrožených oblastí. Zatímco v uprchlických táborech v Sýrii a v sousedních zemích žije přibližně 9 milionů uprchlíků, česká vláda k 9. 7. 2015 rozhodla přijmout v průběhu 2 let 400 uprchlíků ze zemí mimo EU a 1100 uprchlíků, kteří již jsou v EU.

Považujeme za zásadní přijímat v rámci přesídlovacích programů větší počet uprchlíků – zejména nemocné, děti a další zranitelné osoby, pro které je život v uprchlických táborech neúnosný. Současná uprchlická krize je důsledkem destabilizace zemí Blízkého východu a severní Afriky. Pro její řešení je zásadně nutné se zabývat také příčinami této situace, které mají složité globální geopolitické souvislosti. Jsme přesvědčeni, že EU a ČR musí přijmout spoluodpovědnost za růst globální chudoby a sociální nerovnosti a realizovat spravedlivou mezinárodní politiku.

4. Integrace a integrační politika

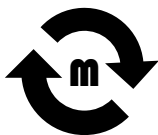

V ČR posledních téměř 20 let postupně vznikají integrační politiky a strategie. Vedle neziskových organizací, které se integraci věnují více než dvě desítky let, byla postupně v každém kraji založena centra na podporu integrace cizinců a v Praze a Jihomoravském kraji vznikly koncepce integrace cizinců. Také v oblasti přístupu k občanství došlo k výraznému posunu nejenom z perspektivy migrantů žádajících o české občanství, ale i z hlediska českých občanů žádajících o jiné občanství. Nicméně i přes tyto pozitivní změny trpí integrační politika mnoha nedostatky. Chybí na míru šité lokální politiky integrace, obce až na výjimky nevyčleňují na integraci migrantů takřka žádné finance, a integrace je téměř výlučně realizována v rámci státní politiky integrace. Vedle toho je integrační politika chápána jako politika, která je odlišná od imigrační politiky, nicméně samotná imigrační politika nastavením podmínek pro vstup a pobyt určuje migrantům jisté adaptační mantinely. Navíc veřejnost vnímá integraci převážně asimilačně, tj. jako přizpůsobení se migrantů představě „majoritní české“ kultury. Odpovědnost za integraci přisuzuje primárně migrantům, kteří nejsou vnímáni jako integrační součást společnosti, nýbrž jako ti jiní, kteří se mají adaptovat. Nemluví se o nutnosti vzájemného přijetí. Také integrační politika státu podporuje tuto dichotomii a např. Strategie migrační politiky České republiky deklaruje jako svůj cíl zajistit občanům klidné soužití s migranty a zabránit vzniku negativních sociálních jevů.

DO PROCESU INTEGRACE MUSÍ BÝT ZAPOJENY VŠECHNY STRANY A SUBJEKTY

Integraci chápeme jako dynamický, obousměrný proces vzájemného přizpůsobování se všech obyvatel s migrantským a nemigrantským původem jak v oblastech komunikace a sociokulturních norem, které respektují lid-

ská práva, tak ve vytváření vhodných systémových podmínek přijímající společnosti pro ekonomickou, společenskou, kulturní a politickou účast migrantů. Pro úspěšnou integraci je zásadní, aby integrační politika zapojovala všechny obyvatele, nejen osoby s migrantským původem, a stanovovala jejich vzájemná práva a povinnosti.

4. 1. 1. Integrační politiky musí vznikat a být aplikovány na vládní, krajské a místní úrovni

Pro migranty a jejich zdárné začlenění jsou důležité především pobyt a bytové podmínky, v důsledku čehož přichází do kontaktu předně s úřady státní správy. Nicméně zkušenost ze zemí EU s delší imigrační historií, jako jsou např. Nizozemí, Německo či Spojené království potvrzují, že do úspěšné integrační politiky musí být zapojeny též úřady samosprávy, které mají potenciál být lidem nejbližší. Jsme toho názoru, že současný stav nízkého zapojení samospráv a místních komunit a občanské společnosti souvisí i s přílišnou centralizací systému pod Ministerstvo vnitra. Centralizace dle nás přispívá k nedostatečné informovanosti a k nižšímu zájmu obcí o problematiku integrace cizinců, která se zpravidla vymyká běžné agendě místních úřadů. V této souvislosti plně respektujeme existenci a působení center na podporu integrace cizinců (CPIC), nicméně je vnímáme spíše jako nástroj vládní politiky a méně jako nástroj politiky regionální, jak by věci lépe odpovídalo.

Jsme přesvědčeni, že kraje by měly vyvinout iniciativu a zapojit se do fungování regionálních integračních center a vytvořit funkční mechanismy, které posílí síťování všech aktérů integrační politiky v kraji. Kraje by též měly podporovat obce v utváření lokálních integračních strategií a to finančně, obsahově, popř. i personálně. Jsme též názoru, že agenda integrace by měla být vrácena zpět do gesce Ministerstva práce a sociálních věcí. Tím se zajistí oddělení od bezpečnostní politiky a zdůrazní se sociální rozměr integrace.

4. 1. 2. Integrační politiky musí zahrnovat všechny migranty bez ohledu na pobytový status

Vládní politika integrace, která je obsažena v Koncepci integrace cizinců, je určena pouze pro migranty – občany třetích zemí, kteří pobývají na území ČR legálně. To znamená, že občané EU a jejich rodinní příslušníci či občané třetích zemí bez povolení k pobytu nemají přístup k aktivitám realizovaných v rámci vládní politiky integrace, např. k právnímu poradenství.

Jsmo přesvědčeni, že integrační politika musí zahrnovat všechny migranty bez ohledu na občanství a pobytový status. Poskytování určitých služeb, zejména jazykových kurzů češtiny a poradenství, by mělo být otevřeno širším skupinám osob, jež by měly být definovány na základě potřeb a sociálních, ekonomických a dalších znevýhodnění a nerovností. Některé služby by navíc bylo vhodné poskytovat i českým občanům, kteří žili určitou dobu v zahraničí.

4. 1. 3. Interkulturní vzdělávání zaměstnanců státní/veřejné správy musí být koncepčně zajištěno

Důležitým faktorem integrace je schopnost vzájemné komunikace. Zaměstnanci úřadů státní správy, samospráv, policisté, zdravotníci a další profese ve veřejných institucích jsou doposud v oblasti komunikace s migranty a v interkulturních kompetencích vzdělávání nekoncepčně, primárně prostřednictvím projektů nevládních organizací. Závazné kompetence pro profesionální jednání s migranty, kteří mnohdy čelí jazykovým a sociokulturním bariérám, nejsou vydefinovány, tj. nejsou ani požadovány. Migranti a také zaměstnanci veřejných institucí tak mnohdy čelí složitým situacím, které jsou způsobeny nepochopením, nedorozuměním, ale také neochotou hledat postupy uzpůsobené specifickým situacím migrantů.

Považujeme za důležité, aby zaměstnanci státní správy, samospráv a dalších veřejných institucí měli do svého profesního vzdělávání začleněnou oblast interkulturní komunikace a interkulturních kompetencí. Též doporučujeme, aby v rámci veřejných institucí byly dostupné služby komunitních tlumočnicků a interkulturních pracovníků.

4.2 POSTUPNÉ NABÝVÁNÍ PRÁV

Hlásíme se k podpoře čtyř hlavních pilířů integrace migrantů v ČR, jak je definuje Koncepce integrace cizinců vlády České republiky, tj. český jazyk, ekonomická soběstačnost (*více kapitola 7.1*), orientace migranta ve společnosti a rozvíjení vztahů migrantů s majoritní společností. Na druhou stranu v ní postrádáme aspekt postupného nabývání práv včetně státního občanství a přístup, kdy je s migrantem primárně zacházeno jako s běžným občanem. Chybí zde opatření, aby migranti mohli ve všech životních situacích využívat úřady, které jsou určeny pro české občany, např. aby si mohli hlásit trvalý pobyt na příslušném obecním úřadu.

4. 2. 1. Integrace musí být nejenom povinností, ale i právem

Souhlasíme s tím, že integrace do společnosti je do určité míry povinností migrantů, ovšem má být především jejich právem. Každý migrant, který v ČR pobývá déle než jen několik měsíců, by měl mít právo se zde při splnění zákonných podmínek integrovat. Považujeme za kontraproduktivní vynucovat integraci prostřednictvím neopodstatněného navyšování tzv. integračních povinností, zejména v oblasti jazykových či jiných znalostí, které žádný zákon občanům EU nenařizuje.

Domníváme se, že každá integrační povinnost má být vyvážena nabytím adekvátního práva. Příkladem takové vyváženosti je moment, kdy jazykové zkoušky jsou součástí posouzení míry integrace osoby, která žádá o trvalý pobyt nebo občanství. Uvažuje-li se o rozšíření této povinnosti i na migranty s dlouhodobým pobytem, měl by stát zajistit takové podmínky, aby byli schopni tuto povinnost splnit, např. zajistit dostačující nabídku kurzů apod. V zásadě za užitečný nástroj považujeme i státem organizované adaptačně integrační kurzy pro nové příchozí. Jejich absolvování by však mělo být jakýmsi „integračním plusem“ a neměly by být využívány jako nástroj pro sankcionování migrantů, např. při nesplnění neprodloužením povolení k pobytu.

4. 2. 2. S přibývajícím roky pobytu musí přibývat i práva a pobyťová jistota

Obecně lze akceptovat, že stát po migrantech požaduje i plnění takových povinností, které občanům ukládány nejsou. Vše je ale otázkou míry a adekvátnosti. Jako neadekvátní spatřujeme např. opakované případy odmítnutí udělení státního občanství z důvodu dluhu na zdravotním či sociálním pojištění, který byl již v minulosti splacen.

Z hlediska právní jistoty a legitimního očekávání považujeme za enormně důležitý princip postupného nabývání práv s narůstající délkou pobytu v ČR. Jedná se zejména o postupné uvolňování přístupu na trh práce nebo přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění pro migranty s dlouhodobým pobytem. Za významný pro-integrační prvek považujeme zejména zavedení postupného rozšiřování možností politické participace pro migranty s trvalým pobytem.

4. 2. 3. Individuální regularizace migrantů bez povolení k pobytu musí být umožněna

V české integrační praxi postrádáme jakýkoliv nástroj tzv. regularizace osob pobývajících v nelegálním postavení, tedy bez oprávnění k pobytu. Jeho absenci považujeme za protiintegrační a nehumánní. Stát tak omezuje své možnosti posoudit jak individuální případy, tak flexibilně reagovat na případně vzniklou situaci, i s přihlédnutím k zájmům českého státu, společnosti či ekonomiky, a zohlednit všechny humanitární a sociální aspekty.

Považujeme za zásadní zavedení principu individuální regularizace, tedy možnosti zlegalizování pobytu u osob, které na území ČR žijí bez zákonného oprávnění k pobytu. Možnost jeho uplatnění vnímáme jako prevenci sociálně-patologických jevů, a také jako prostředek zefektivnění samotného integračního procesu.

OBČANSKÁ INTEGRACE MUSÍ BÝT ZÁSADNÍM ZÁJMEM POLITIKY INTEGRACE

V současné době se stále více objevuje poptávka ze strany některých politiků, médií či části veřejnosti po integraci, která by de facto představovala kulturní asimilaci migrantů. Tyto požadavky jsou však ve skutečnosti nenaplnitelné, a to jak ze strany migrantů, tak české společnosti, která ve skutečnosti není jednolitou pospolitostí. Ve výsledku tato velmi striktní představa o úplné asimilaci zcela zabráňuje integraci, neboť jí klade do cesty nesplnitelné a z hlediska rovnoprávného začlenění migranta i nesmyslné podmínky. Jsme toho názoru, že pro úspěšné začlenění migranta je zcela zásadní občanská integrace. Respekt k zákonům a ústavně daným normám přijímající společnosti na straně migranta, zrovna tak jako eliminace bariér ve veřejném prostoru ze strany společnosti jsou klíčové a mnohem důležitější pro soužití než často zdůrazňovaný původ a pocítovaná kulturní, etnická či náboženská identita migranta a její domnělý „střet“ s kulturní identitou rodilých Čechů.

Jsme přesvědčeni, že má-li být cílem integrace spokojené soužití všech obyvatel bez ohledu na státní příslušnost, je nezbytné na ni nahlížet jako na proces přibližování se a vzájemného poznávání se všech stran. Nicméně požadavek přizpůsobení se etnicky definované kultuře považujeme za neakceptovatelný. Migranti musí respektovat české zákony a veřejné instituce, tak jako občané, nicméně měli by, tak jako občané, mít možnost se k zákonným úpravám či správě věcí veřejných kriticky vyjadřovat.

5. Sociální práva migrantů

Sociální práva jsou v mezinárodních úmluvách a české legislativě chápána jako právo na přiměřenou životní úroveň, na práci, na uspokojivé pracovní podmínky, na svobodu sdružování a na sociální zabezpečení. Sociální práva nejsou migrantům přiznávána univerzálně, nýbrž selektivně na základě pobytového statusu. Podle principu rovného zacházení občané EU na území ČR užívají stejných výhod a podléhají stejným povinnostem jako občané ČR. Dlouhodobě však existuje disproporce mezi povinnostmi migrantů ze třetích zemí, zejména těch s dlouhodobým pobytem, přispívat do sociálního systému a možnosti z něj čerpat v nepříznivých životních situacích. Diskriminační praxe je navíc spjata s antiimigrační rétorikou řady médií a veřejných činitelů šířících domněnky o zneužívání sociálního systému a zdravotní péče migranty. Přístup k sociálním právům je přitom nutno považovat za prostředek k integraci migrantů, neboť vytěsnění ze sociálního systému napomáhá k sociálnímu vyloučení, zvyšuje zranitelnost migrantů, zvyšuje psychickou zátěž a riziko jejich vykořisťování.

DOSTUPNOST EVROPSKÉHO SOCIÁLNÍHO SYSTÉMU PRO OBČANY EU A JEJICH RODINNÉ PŘÍSLUŠNÍKY MUSÍ BÝT GARANTOVÁNA

Společné evropské předpisy zaručují migrujícím občanům EU v oblasti pracovního práva stejné postavení, jako mají občané ČR. Občané EU se účastní systému veřejného zdravotního pojištění, po přihlášení k přechodnému pobytu mají možnost čerpat z dávek státní sociální podpory či z dávek hmotné nouze. Centrum SOLVIT současně napomáhá v řešení problémů způsobených nesprávnou aplikací evropského práva ze strany evropských správních orgánů. Nicméně stále existují rozdíly mezi povinnostmi stanovenými předpisy EU a jejich skutečnou implementací.

V oblasti zajištění dávek sociálního zabezpečení se migrující občané EU stále setkávají s problémy při aplikaci pravidel koordinace, zejména pokud ob-

čan EU pracuje v jiném členském státě, než ve kterém chce pobírat dávky. V obecné rovině je mezi profesionály používajícími příslušné právo i mezi občany EU stále nízká znalost legislativy, práv a povinností týkajících se volného pohybu a pobytu v členských zemích.

Považujeme za zásadní, aby v duchu zachování principu stejného zacházení byly důsledně dodržovány a transponovány předpisy EU, které upravují postavení migrujících občanů EU a jejich rodinných příslušníků.

MIGRANTI ZE ZEMÍ MIMO EU S DLOUHODOBÝM POBYTEM MAJÍ BÝT ZAČLENĚNI DO SOCIÁLNÍHO SYSTÉMU

Migranti ze zemí mimo EU, kteří v ČR žijí a pracují, avšak nemají dosud trvalý pobyt, jsou povinni stejně jako občané ČR odvádět pojistné na sociální pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Jejich sociální práva plynoucí z přispívání do systému ovšem české zákony omezují. Ztratí-li zaměstnání, nemohou vstoupit do evidence uchazečů o zaměstnání. Naopak mohou ztratit povolení k pobytu, neboť neplní jeho účel, tj. nepracují. O dávky státní sociální podpory mohou žádat, pokud splní podmínku pobytu na území ČR. O dávky v systému pomoci v hmotné nouzi kromě mimořádné okamžité pomoci mohou žádat až po získání trvalého pobytu. V případě nadměrného čerpání dávek v hmotné nouzi a dávek pro zdravotně postižené osoby jsou vystaveni hrozbě zrušení trvalého pobytu, neboť se jejich závislost na sociálním systému vyhodnocuje jako zátěž pro ČR. To ve svém důsledku citelně zasahuje do rozvoje jejich rodinného a soukromého života a brání integraci.

Prosazujeme úplnou implementaci Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/98/EU o jednotném povolení a rovný přístup k dávkám a výhodám plynoucím z příspěvkových systémů, u kterých musí být rozhodujícím faktorem splnění plošně stanovených podmínek, nikoliv však bytový status migrantů. S postupným nabýváním práv by měli mít migranti ze zemí mimo EU bez trvalého pobytu právo na čerpání podpory v nezaměstnanosti, aniž by to ohrozilo platnost jejich bytového oprávnění.

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ PRO MIGRANTY ZE TŘETÍCH ZEMÍ MUSÍ BÝT SPRAVEDLIVÉ A ZOHLEDŇOVAT HUMANITÁRNÍ OKOLNOSTI

Podmínky pro vznik nároku na důchod jsou pro migranty ze třetích zemí nastaveny obdobně jako pro občany ČR. Přesto tento systém není vůči nim neutrální. Problémy nastávají v případech, kdy byl migrant účasten v pojistných systémech více zemí. Pokud si platil pojištění v některé zemi mimo EU, je tato doba při posuzování nároku na důchod zohledněna, pouze pokud má ČR s tímto státem uzavřenou bilaterální smlouvu. Požadovaná doba účasti v systému je tudíž pro mnoho osob prakticky nedosažitelná. Občané třetích zemí jsou na jedné straně nuceni být solidární a spolufinancovat český sociální systém, na druhé straně se řadě z nich nedostává žádné protiplnění. Migrantů ani nemají možnost požádat o vrácení povinné zaplaceného pojistného. Problematická je i úprava důchodového pojištění ve vztahu k osobám, kterým byl udělen azyl a doplňková ochrana, a to i přesto, že prchájí ze zemí, které mají s ČR uzavřeny bilaterální dohody. Často totiž nemohou vzhledem k dramatickým okolnostem odchodu doložit potřebnou dobu pojištění. Navíc prchájí-li ze svých zemí v dospělém věku, je často prakticky nemožné, aby splnili potřebnou dobu pojištění v ČR.

Podporujeme sjednávání dalších bilaterálních smluv o sociálním zabezpečení. Tím se umožní migrantům přístup k výhodám plynoucím z povinné účasti na sociálním pojištění. Prosazujeme zásadní změnu nastavení zákonem požadované doby pojištění tak, aby měli azylanti a osoby s udělenou doplňkovou ochranou (i při získání občanství) nárok na přiznání důchodu ve výši, která jim zajistí důstojný život ve stáří.

SOCIÁLNÍ SLUŽBY MUSÍ BÝT GARANTOVÁNY VŠEM MIGRANTŮM BEZ OHLEDU NA POBYTOVÉ OPRAVNĚNÍ

Problematické je současné nastavení podmínek, které si kladou za cíl předcházet vzniku sociálních problémů a sociálního vyloučení a pomáhat lidem k soběstačnosti. V současné době jsou z okruhu oprávněných osob vyloučeni neregulérní migranti a někteří migranti s přechodným pobytem. Z okruhu klientů sociálních služeb mohou být vyloučeni i migranti, kteří sice dle

zákona patří mezi oprávněné osoby, ovšem kvůli dotační politice jednotlivých projektů jsou z okruhu uživatelů služeb fakticky vyřazeni. Projekty jsou nyní vypisovány pouze pro osoby s určitým typem pobytového oprávnění a klienty se tak fakticky stávají jen ti, kteří mají to štěstí, že zrovna na ně jako na cílovou skupinu nezisková organizace získala dotace. Takovéto selektivní poskytování sociálních služeb jen vybraným skupinám migrantů, navíc nahodile, považujeme za nekoncepční a jdoucí proti smyslu integrační politiky.

Prosazujeme rozšíření působnosti zákona o sociálních službách na všechny migranty bez ohledu na pobytový status. Usilujeme o změnu nastavení dotačních řízení tak, aby byla cílena na všechny migranty, včetně migrujících občanů z EU a neregulérních migrantů, a aby finanční podpora zajistila koncepční a kvalitní poskytování služeb.

MIGRANTI MUSÍ MÍT PRÁVO NA ZAČLENĚNÍ DO VEŘEJNÉHO ZDRAVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ

Dlouhodobě upozorňujeme na problematické aspekty stávající právní úpravy přístupu migrantů ze třetích zemí bez trvalého pobytu ke zdravotnímu pojištění v ČR. Určitá kategorie osob s oprávněním k dlouhodobému pobytu je ze systému veřejného zdravotního pojištění vyloučena, ale dle zákona je povinna si pojištění zajistit, proto volí tzv. komerční variantu pojištění. Splnění této povinnosti ovšem nezaručuje srovnatelnou péči jako veřejné zdravotní pojištění. Migranti se mohou dostat do situace, kdy jim výše pojištění nepokryje ani základní výdaje vynaložené na lékařskou péči. Zvláště závažná je situace u novorozenců, kteří potřebují zdravotní péči a komerční pojišťovny je odmítají pojistit, čímž rodinám vznikají až miliónové dluhy. Komerční pojišťovny dlouhodobě vykazují velké zisky z pojišťování cizinců, o které tak automaticky přichází stát. V důsledku je komerční pojištění nevyhodné pro migranty i pro stát.

Navrhujeme zahrnout migranty ze zemí mimo EU s oprávněním k dlouhodobému pobytu a rodinné příslušníky s přechodným pobytem nemigrujících občanů ČR a EU do systému veřejného zdravotního pojištění. Tento postoj veřejně podporuje také mnoho odborníků z řad lékařů, akademiků a veřejných institucí.

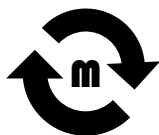

MIGRANTI BEZ PŘÍSTŘEŠÍ MUSÍ MÍT PŘÍSTUP K POMOCI

Postavení migrantů, kteří jsou bez přístřeší, je velmi komplikované ve všech členských státech EU. Migrující občané EU, kteří by dle zákona mohli mít přístup do sociálního systému, jsou z něj kvůli absenci trvalého bydliště vyloučeni. Totéž platí pro migranty ze zemí mimo EU, kteří však v případě dlouhodobého pobytu většinou upadají do neregulérního postavení. Nedostupnost sociálních služeb a absence finančních prostředků na návrat do země původu tyto lidi staví do bezvýhodné situace. Návrat je finančně zajištěn jen migrantům ze zemí mimo EU, kteří se již nacházejí v neregulérním postavení, a je spjat většinou se zákazem dalšího pobytu v ČR.

Prosazujeme, aby migranti bez přístřeší bez ohledu na pobytový status měli přístup k sociálním službám, zejména odbornému sociálnímu poradenství, azylovým domům a noclehárnám, a také měli dostupnou zdravotní péči. ČR ve spolupráci se zeměmi původu a nevládními organizacemi by těmto lidem měla, v případě jejich zájmu, finančně přispět na návrat do země původu.

6. Vzdělávání

V rámci předškolního, základního, středoškolského a vyššího odborného vzdělávání se v ČR vzdělává každoročně kolem 30 tisíc žáků migrantů (cca 2 % všech žáků) a dalších více než 40 tisíc jich studuje na českých vysokých školách (cca 11 % všech studentů). I přes zákonem stanovený rovný přístup ke vzdělávání jsou žáci a studenti migrantského původu v praxi dlouhodobě znevýhodněni především nepřipraveností vzdělávacího systému na začleňování migrantů, kteří nehovoří dostatečně česky a pocházejí ze zemí s odlišným vzdělávacím systémem. Ve vzdělávacím diskurzu současně stále převažuje přístup akcentující etnické kulturní rozdíly namísto hledání společné identity, která je primárně založena na principech občanské společnosti.

ČR MUSÍ MÍT JASNOU KONCEPCI VZDĚLÁVÁNÍ MIGRANTŮ A JEJICH ZAČLEŇOVÁNÍ DO VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU

Koncepční uchopení problematiky vzdělávání migrantů ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se aktuálně zaměřuje jen na vytváření systému podpory pedagogů při vzdělávání migrantů. Chybí však širší rámec, který by systémově ošetřil všechny klíčové aktivity (zajištění výuky, odbornou přípravu pedagogů, zajištění dostupnosti podpůrných služeb aj.), bez něhož nemají existující dílčí opatření potřebnou účinnost.

Požadujeme dlouhodobou strategii podpory migrantů a vzdělavatelů. Prosazujeme posílení práce s rodinami migrantů, zejména v oblasti komunikace a předávání informací. Považujeme za nutné, aby připravovaný systém podpůrných opatření dokázal efektivně naplňovat vzdělávací potřeby dětí migrantů, což v důsledku pomůže i samotným školám a učitelům, a tudíž i žákům bez migrantského původu.

PODPORA MIGRANTŮ PŘI ZAČLENĚNÍ DO VŠECH STUPŇŮ VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU MUSÍ BÝT ZAJIŠTĚNA

Hlavní překážkou začlenění migrantů do vzdělávacího systému je neznalost češtiny či nekompatibilita vzdělávacích systémů země původu a ČR. Na úrovni základního vzdělávání mají všichni migranti právo na bezplatnou přípravu pro začlenění se do výuky, která zahrnuje i český jazyk. Bezplatná příprava je ale v praxi dosažitelná jen pro velmi omezený počet žáků. To vede k tomu, že i do systému základního vzdělávání vstupuje většina dětí bez jazykové přípravy a čelí tak obrovskému znevýhodnění v důsledku neznalosti vyučovacího jazyka. Současný vzdělávací systém navíc neumožňuje jednoduše podporovat žáky, kteří jsou ve vzdělávacím systému delší dobu, a přesto kvůli nedostatečné znalosti vyučovacího jazyka selhávají. Vyrovnávací opatření, která systém nabízí (např. asistent pedagoga, individuální vzdělávací plán, jazyková příprava, služby školských poradenských zařízení), jsou pro tyto žáky většinou nedosažitelná. Podpora těchto žáků je financovaná z rozvojových a dotačních programů, což je nesystémové a skýtá mnohá úskalí a omezení. Migrantům, kteří jsou v předškolním věku, nebo mají již základní vzdělání ukončené a chtějí ve vzdělávání pokračovat, není zaručena jazyková příprava při příchodu do ČR ani dlouhodobá jazyková podpora, což ve výsledku může znamenat nemožnost rozvinout jejich vzdělávací potenciál či nutnost předčasně vzdělávací systém opustit. Nedostupný přístup ke vzdělání tak migrantům ztěžuje reálné možnosti integrace.

Prosazujeme, aby MŠMT příslušnými zákonnými normami zajistilo a zároveň uvedlo do praxe fungující systém jazykové přípravy nově příchozích dětí a žáků migrantů do vzdělávacího systému (v předškolním, základním a středním vzdělávání) v dostatečném rozsahu, který by umožnil těmto dětem a žákům dále se kvalitně vzdělávat. Zároveň požadujeme, aby měli děti a žáci migranti nárok na podpůrná a vyrovnávací opatření a aby byla garantována reálná dostupnost těchto opatření, která by jim umožnila jazykovou i další potřebnou podporu v dalším průběhu vzdělávání. Požadujeme funkční koncepci výuky češtiny jako druhého jazyka, která pokryje vzdělávací obsah, zajištění dostupnosti a způsob organizování výuky.

ODBORNOST VZDĚLAVATELŮ V INTERKULTURNÍCH KOMPETENCÍCH A OTEVŘENOST VZDĚLÁVACÍCH ZAŘÍZENÍ MUSÍ BÝT POSÍLENA

Odborná kvalifikace pedagogů pro vzdělávání migrantů se postupně zlepšuje, nicméně stále vnímáme rezervy zejména na školách, kde je jejich počet malý, a kde jsou tudíž opomíjeni. Vzdělávací zařízení jsou stále nepřipravená na jazykovou a kulturní heterogenitu žáků a studentů, která je většinou vnímána jako překážka pro začlenění či exotika, nikoliv jako nedílná součást pluralitní kulturně heterogenní společnosti. Nedostatečně se pracuje s třídními kolektivy v rámci prevence xenofobie a rasismu nejen ve výuce, ale celkově v prostředí školy. Na většině škol je naprosto poddimenzovaná nebo úplně chybí sociálně-pedagogická dimenze interkulturního vzdělávání, která se nedá realizovat jen ve výuce, ale musí propustovat celou školu a vším, co se v ní děje.

Považujeme za zásadní, aby stát prostřednictvím stabilního financování umožňoval učitelům zvyšovat svoji odbornost při vzdělávání migrantů. Současně považujeme za důležité nastavit vzdělávání obsahově tak, aby směřovalo k větší otevřenosti pro jazykovou a kulturní různorodost. Na školách by se měly vytvářet příležitosti k rozvoji mateřského jazyka přítomných migrantů, cíleně oceňovat jazykovou a kulturní různost a posilovat spolupráci s rodinami při naplňování těchto příležitostí.

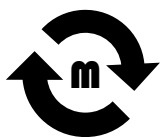

PŘÍSTUP MIGRANTŮ V NEREGULÉRNÍM POSTAVENÍ KE VŠEM DRUHŮM VZDĚLÁVÁNÍ MUSÍ BÝT ZAJIŠTĚN

Přístup ke vzdělávání za stejných podmínek jako občané ČR mají všichni migranti v regulérním postavení. Migranti v neregulérním postavení mají přístup k základnímu vzdělávání, nicméně na vzdělání předškolní, středoškolské a vysokoškolské právo nemají. Vzdělávání lze považovat za hlavní nástroj integrace, proto musí být dostupné všem bez ohledu na pobytový status.

Požadujeme, aby všichni migranti do 18 let věku bez ohledu na typ pobytu, včetně migrantů v neregulérním postavení, měli přístup ke vzdělávání.

7. Postavení migrantů na trhu práce

Migrace do České republiky po roce 1989 je z podstatné části motivována ekonomicky. Její význam pro místní ekonomiku je patrný při pohledu na nejdůležitější odvětví, kde zahraniční zaměstnanci působí: ve stavebnictví představují 13 %, zpracovatelském průmyslu 6% a v obchodě 5 % pracovníků. Poptávka po zahraničních pracovnících souvisí s integrací ČR do světové ekonomiky, s rostoucími požadavky na flexibilitu a s podporou zahraničních investic. Pracovní migranti představují různorodou skupinu z hlediska práv, možností uplatnění své kvalifikace i míry diskriminace. Především nízkokvalifikované pozice charakterizuje nejistá práce, nízké mzdy, dlouhá pracovní doba a časté pracovní úrazy. Migranti na nízkokvalifikovaných pozicích jsou, především v důsledku omezování svých pracovních práv, vystaveni nesvobodné práci. Přestože dělení migrantů na občany z a mimo EU platí i v oblasti trhu práce, s ekonomickou krizí po roce 2008 se tento rozdíl částečně stírá a i někteří občané EU se dostávají do zranitelného postavení.

JE TŘEBA POROZUMĚT PROCESŮM A POLITIKÁM, KTERÉ VYTVÁŘEJÍ POPTÁVKU PO PRACOVNÍ MIGRACI

V globalizované a otevřené ekonomice má stát jen omezené možnosti ovlivňovat situaci na domácím trhu práce. Poptávku po zahraničních pracovnících navíc ovlivňují politiky řady oblastí, zejména trhu práce, vzdělávání, bydlení anebo sociální oblasti. Přísná migrační politika proto nepovede k odstranění vysoké míry nezaměstnanosti nejvíce ohrožených domácích pracovníků. Poptávka po „levné pracovní síle“ se totiž mimo jiné vytváří v ekonomických odvětvích s vysokou konkurencí, kde je značný tlak na snižování nákladů. Právě v takovýchto situacích se některým zaměstnavatelům hodí i pracovní migranti, kteří nemají v Česku rovná práva a zároveň se spokojí s nižším ohodnocením své práce. Kromě toho se migranti na nízko

hodnocených pozicích ocitají v kleštích nejisté práce na straně jedné a požadavků na splnění kritérií „úspěšné integrace“ na straně druhé. Státní integrační politika totiž od přistěhovalců očekává ekonomickou soběstačnost a přitom nebere ohledy na špatné ohodnocení nejisté práce.

Jsme přesvědčeni, že regulace migrace nemůže být efektivní, aniž by stát reflektoval způsoby vytváření poptávky po zahraničních pracovnících ze strany zaměstnavatelů. Proto je nezbytné, aby stát systematicky analyzoval situaci za součinnosti všech dotčených ministerstev a úřadů (jako je např. ČSSZ či ČSÚ).

Jsme toho názoru, že Ministerstvo práce a sociálních věcí by mělo ve vytváření politik regulujících trh práce zohledňovat nejistou práci migrantů, její příčiny a důsledky. Takovýto komplexní pohled na migraci navíc umožňuje vzdorovat stereotypním a zjednodušeným pohledům, podle kterých „migranti berou práci“.

PRACOVNÍ MIGRACE NESMÍ BÝT VNÍMÁNA ČISTĚ UTILITÁRNĚ

Práci migrantů není možné chápat jako jakékoliv jiné zboží a hodnotit ji pouze z hlediska přínosu pro trh a Českou republiku. V době ekonomického růstu je tedy lákat k příchodu do ČR a naopak v době ekonomické recese je podněcovat k návratu, nebo jim dokonce klást takové překážky k legálnímu životu v ČR, že ztratí povolení k pobytu a nakonec musí ČR opustit. Ministerstvo vnitra se dlouhodobě snaží prosazovat ideu cirkulární migrace založenou na vynucených pauzách mezi jednotlivými pobytů v zemi a de facto se snaží migrantům bránit v usazení. V takovýchto případech je pro migranty obtížné skloubit pracovní, soukromé a rodinné životy „tady“ a „tam“ podle rytmu, který se řídí potřebami zaměstnavatele a cílového státu.

Jsme toho názoru, že Česká republika má před programy vynucené dočasné pracovní migrace upřednostnit migraci, která podporuje či umožňuje větší sociální integraci migrantů.

MIGRAČNÍ KONTROLA NESMÍ VÉST K NESVOBODNÉ PRÁCI

Současné nastavení migrační politiky vede k závislosti migrantů ze třetích zemí s dlouhodobým pobytem na konkrétním zaměstnavateli, jelikož se nemohou svobodně rozhodnout pro změnu zaměstnání. Problematická je i tzv. ochranná lhůta, která ve svém rozsahu tří měsíců nedává dostatek času si po ztrátě předchozího zaměstnání najít novou práci a platí jen pro omezené důvody ukončení pracovního poměru. Důsledkem těchto opatření je de facto nesvobodná práce a zamezení prostorové mobility těm, kteří jsou obecně nejmobilnější, jelikož na rozdíl od domácího obyvatelstva či migrantů s trvalým pobytem nemají tak silné vazby na prostor a mohou snáze reagovat na poptávku na pracovním trhu napříč celou zemí.

Jsme přesvědčeni, že je třeba prodloužit ochrannou lhůtu tak, aby se shodovala s dobou trvání nároku na podporu v nezaměstnanosti, a rovněž rozšířit důvody ukončení pracovního poměru, při kterých je možné ochrannou lhůtu využít. Zároveň by měla ČR zajistit migrantům rovné postavení na trhu práce dříve než se získáním trvalého pobytu. Rozšíření práv migrantů, zejména ochranné lhůty, je ve svém důsledku výhodné i pro domácí pracovníky, protože posílení postavení migrantů a zabránění jejich zneužívání posílí postavení všech pracovníků.

VYMAHATELNOST PRÁVA MUSÍ BÝT ZAJIŠTĚNA PRO VŠECHNY ZAMĚŠTNANCE

Migranti sice mají řadu hospodářských a sociálních práv, ale jejich vymahatelnost je velmi nízká. Je spíše výjimečné, že by se rozhodli podat žalobu k soudu v pracovněprávním sporu. Inspekce práce, která má dbát o dodržování těchto práv, má omezené pravomoci a kapacity. Navíc je dáván důraz na kontrolu nelegálního zaměstnávání na úkor posilování kontrol bezpečnosti práce a pracovněprávních vztahů. Skutečnost, že inspektorát práce úzce spolupracuje s policií nebo celní správou, vede k směřování pracovněprávních a pobytových kontrol, kdy je často upřednostňována kontrola pobytová nad kontrolou dodržování zaměstnaneckých práv.

Podporujeme zvýšené a důslednější úsilí státních orgánů při kontrole dodržování pracovních práv, zároveň však nesouhlasíme se směřováním pracovních a pobytových kontrol. Česká republika by měla podniknout kroky k přijetí a důsledné implementaci mezinárodních úmluv o hospodářských a sociálních právech zahraničních pracovníků a jejich rodin, především Úmluvy OSN o ochraně práv všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin a úmluv Mezinárodní organizace práce o migraci za zaměstnáním (č. 97), o migrujících pracovnících (č. 143) a o pracovnících v cizí domácnosti (č. 189).

8. Politická participace

V rámci pobytového práva vyjadřuje integraci a usazení migrantů institut trvalého pobytu, finálním stavem je občanství. Získání trvalého pobytu zakládá migrantům rovný přístup ke zdravotnímu, vzdělávacímu či sociálnímu systému. Nicméně politická participace je i osobám s trvalým pobytem odepřena, a to nejen ve formě aktivního a pasivního volebního práva, ale i neumožněním získat členství v politických stranách. Česká republika doposud přistoupila pouze k omezené ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o účasti migrantů na veřejném životě na místní úrovni a odmítla tak zpřístupnit migrantům nejen aktivní a pasivní volební právo do voleb na místní úrovni, ale také odmítla vytvoření poradních orgánů či přijetí jiných vhodných opatření, která by vedla k zajištění zastoupení migrantů na místní úrovni.

MIGRANTŮM MUSÍ BÝT UMOŽNĚNA ÚČAST NA SPRÁVĚ VĚCÍ VEŘEJNÝCH

Možnost participace migrantů na správě věcí veřejných je jedním z klíčových prvků integrace. Podporuje pocit sounáležitosti se státem, společností, místními iniciativami a umožňuje aktivně ovlivňovat dění ve společnosti. Politická práva jsou významná nejen jako podpora integračního procesu a vytváření vzájemných vazeb existujících komunit s usazenými migranty, ale jsou také významným principem demokratického státu. Je tedy žádoucí, aby migranti měli možnost aktivně se účastnit na demokratickém zřízení České republiky, což je zásadní hodnotou našeho ústavního pořádku, a tím se mohli aktivně podílet na jejím budování a ochraně.

8.1.1. Volební právo na místní úrovni musí být zpřístupněno všem usazeným migrantům

Aktivní a pasivní volební právo na místní úrovni je na základě členství České republiky v EU přiznáno pouze občanům EU, kteří jsou v ČR přihlášení k pře-

chodnému nebo trvalému pobytu. Migranti ze třetích zemí včetně rodinných příslušníků občanů EU toto právo nemají, čímž dochází k jejich zjevné diskriminaci. Skutečnost, že občané třetích zemí nemají aktivní a pasivní volební právo na místní úrovni, jim zabraňuje stát se plnohodnotnými občany obcí a krajů a vylučuje je tak z místních společenství. Občanství obce a kraje je navíc spojeno i s právem účastnit se místního referenda či využívat další nástroje k ovlivňování prostředí, ve kterém žijeme. Pokud hlas migrantů není brán politicky v potaz, společnost jim dává jasně najevo, že je nevnímá jako své rovnoprávné členy. Je zřejmé, že se migrant může jen velmi obtížně cítit součástí společnosti, která mu stanovuje pouze povinnosti.

Zastáváme názor, že občanství obce a kraje je pro migranty s trvalým pobytem zásadním krokem k podpoře integrace a budování vzájemných vztahů, a proto jsme přesvědčeni, že by mělo být umožněno všem migrantům získat s trvalým pobytem i občanství kraje a obce. Věříme, že aktivní a pasivní volební právo na úrovni obcí a krajů by mělo být přiznáno všem migrantům s trvalým pobytem na území České republiky a rodinným příslušníkům občanů EU s přechodným pobytem.

8. 1. 2. Migrantům musí být umožněno se stát členy politických stran

Aktivní politická participace migrantů je zásadním způsobem omezena skutečností, že se nemohou stát členy politických stran. Zcela paradoxní situace pak nastává v případě občanů EU, kteří mají volební právo na místní a evropské úrovni, ale nemohou kandidovat jako členové politické strany. Tuto skutečnost vnímáme jako zásadně diskriminační. Byť zákon umožňuje ucházet se o místo v zastupitelstvu s podporou politické strany jako bezpartajní kandidát, pro takového uchazeče je velmi těžké na kandidátce zaujmout volitelné místo. Sdružovat se v politických stranách a politických hnutích je přirozeným projevem člověka, který se aktivně zajímá o společnost, ve které žije, a právo na takové sdružování patří k těm základním.

Jsme názoru, že aktivní participace v politické straně posílí vztah migrantů k demokratickým hodnotám českého státu. Politické strany a hnutí samy určují podmínky, za kterých je možné se stát členem, a omezení členství z hlediska státní příslušnosti vnímáme jako nekoncepční a protiintegrační.

8. 1. 3. Vytvoření poradních orgánů k zastupování usídlených migrantů na místní úrovni musí být umožněno

Právní řád České republiky nezavazuje stát k vytvoření podmínek pro vznik poradních orgánů k zastupování usídlených migrantů na místní úrovni. Tyto orgány přitom mají potenciál tvořit spojovací článek mezi usídlenými migranty a místní samosprávou a vytvořit tak fórum pro diskusi a výměnu názorů a informací, což podporuje celkové aktivní začleňování migrantů do místních komunit.

Považujeme za zásadní, aby ČR vytvořila podmínky pro vznik poradních orgánů k zastupování usídlených migrantů na místní úrovni. Současně se domníváme, že by měla ČR plně ratifikovat úmluvu Rady Evropy o účasti cizinců na veřejném životě na místní úrovni.

9. Doslov

Migraci lidí považujeme za přirozený fenomén, který je spjat s širšími globalizačními procesy. Migraci nelze plně řídit či zastavit, ale lze ji konstruktivně usměrňovat, a to s ohledem na politické, společenské a ekonomické podmínky státu a také s ohledem na dodržování základních lidských práv všech lidí.

Migrace a nárůst kulturní různorodosti společnosti s sebou nesou jak příležitosti a obohacení, tak různá nedorozumění a konflikty. Harmonické soužití v kulturně různorodé společnosti závisí jak na vůli jednotlivců, tak na nastavení migrační a integrační politiky. V předloženém textu proto navrhuje nástroje a principy, které podle nás mohou posílit spravedlivé nastavení migrační a integrační politiky, a tím i dobré soužití v kulturně různorodé společnosti.

Naše návrhy změn migrační a integrační politiky vycházejí z následujícího základního hodnocení současné migrační politiky a jejího společenského kontextu.

Dle nás:

☞ Chybí komplexní náhled na migraci a práva migrujících a převažuje ne-realistický postoj zohledňování pouze zájmů České republiky. V pohledu na migraci a migranty vládnou přílišná represe a přesvědčení, že vůči migrantům je možné, nebo dokonce potřebné používat ve zvýšené míře donucovací prostředky, a ekonomický utilitarismus, tj. představa, že hlavní hodnotou migranta má být jeho ekonomický přínos pro hostitelskou zemi.

☞ Stávající imigrační systém je velmi komplikovaný, nepřehledný a nepředvídatelný pro osoby, které chtějí v ČR pracovat, studovat, žít se svou rodinou či hledají mezinárodní ochranu.

☞ Migrace je regulována namísto jasně stanovenými, opodstatněnými, zákonnými podmínkami spíše procesními obstrukcemi a administrativními překážkami, zejména znemožněním podání žádosti v důsledku nízkých kapacit úřadů, požadavky na obtížně obstaratelné dokumenty (např. potvrzení o ubytování ještě před podáním žádosti) či přísnými podmínkami pro to, kdy a kde může být žádost o povolení k pobytu podána. Při posuzování jednotlivých případů se používají zejména formální kritéria, ale nezohledňují se individuální okolnosti.

☞ Přístup migrantů k politickým právům je opakovaně odpírán, což se týká zejména volebního práva občanů z třetích zemí s trvalým pobytem a rodinných příslušníků občanů EU s přechodným pobytem.

Ve veřejné diskuzi o migrantech převládají podle našeho hodnocení takové postoje:

☞ Převládá postoj k migrantům jako k lidem druhého řádu, namísto jasného vědomí univerzality lidských práv a rovnosti před zákonem. Jsou zveličovány sociokulturní rozdíly na úkor věcné diskuze o tom, jaký hodnotový základ musí být v dané zemi sdílen všemi obyvateli (nejen migranty), aby byla společnost funkční.

☞ Veřejná diskuze o migraci a uprchlictví se vyznačuje nedostatkem ověřených faktů a matením pojmů, kdo je uprchlík, kdo ekonomický migrant atd. Nejsou brána v potaz specifika migrační situace v České republice a je paušalizována nebo přímo demonizována situace v dalších zemích EU, či v zemích původu migrantů. Například přístup ČR k uprchlické krizi je ve veřejné diskuzi nastaven nikoliv na základě skutečného počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR, ale skrze akcentování počtu žadatelů v zemích jako je Německo nebo Maďarsko.

☞ Narůstá xenofobní populismus, ke kterému většina politiků mlčí, a někteří jej dokonce beztrestně jako veřejné osoby propagují, čímž legitimizují rasistické a xenofobní názory jako společensky přijatelné.

Přístup k migraci a migrantům v ČR je ovlivněn poválečnou historií, uzavřením hranic a životem v takřka etnicky a kulturně homogenní společnosti. Ačkoli od otevření hranic již uběhlo čtvrtstoletí, během kterého se v ČR usadily statisíce migrantů, a čeští občané měli a mají možnost cestovat a žít v jiných zemích, stále přetrvává mentalita strachu z jinakosti. Zapojením se do globálního toku informací navíc dramaticky narostlo množství informací o jevech, jejichž kontext není snadné pochopit, což, jak je lidské přirozenosti vlastní, vyvolává strach a pocit ohrožení. Tento často iracionální strach nestačí korigovat prostřednictvím fakt, poněvadž je záměrně vyvoláván populisty, a to je velmi nebezpečné pro celou společnost. Považujeme nyní za nutné, aby tvůrci veřejného mínění (zejména politici, členové vlády, prezident a veřejnoprávní média), kteří vedou veřejnou debatu o migraci a svými komentáři formují názory společnosti, zaujímali informované a etické postoje a tím zamezili šíření xenofobního populismu, nárůstu pravicového extrémismu a vedli společnost k vyváženému pohledu na migraci.

Věříme, že pro formulování migrační a integrační politiky je nutné zohledňovat důvody a povahu migrace a integrace, situaci člověka v roli migranta, naše mezinárodní závazky a z nich vyplývající spoluúčast na řešení migračních otázek, a ne jen ekonomické vlivy a bezpečnostní zájmy. Jen tento komplexní a hodnotově orientovaný přístup umožní tvůrcům politik vytvá-

řet dlouhodobá a stabilní řešení. Současně umožní soužití v kultuře míru, kde zájmy všech bez ohledu na státní příslušnost mohou být zastřešovány hodnotami Všeobecné deklarace lidských práv, jako je důstojnost a svoboda jednotlivce, právo na život a osobní bezpečnost, rovnost před zákonem, právo na práci a spravedlivou odměnu, právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství atd., za podmínky solidarity a respektu vůči ostatním.

Obracíme se tímto na politickou reprezentaci, odborníky a také veřejnost, aby stanoviska obsažená v Manifestu zohlednili ve svých postojích vůči migrantům a migraci. Věříme, že otevřená diskuze a sdílení různých pohledů podpoří pozitivní změny v migrační a integrační politice, které z České republiky učiní zemi se spravedlivým a předvídatelným imigračním systémem a společností, která umožňuje harmonické soužití lidí různých kultur.

Praha, podzim 2015

Členské organizace

Člověk v tísni

www.clovekvtisni.cz

PORADNA PRO INTEGRACI

Poradna pro integraci

p-p-i.cz

Agency for Migration
and Adaptation

amiga-migrant.eu

SDRUŽENÍ ASSOCIATION
PRO INTEGRACI FOR INTEGRATION
A MIGRACI AND MIGRATION

Sdružení pro integraci a migraci

www.migrace.com

Multikulturální centrum Praha

www.mkc.cz

Organizace pro pomoc
uprchlíkům

www.opu.cz

Evropská kontaktní
skupina

www.ekscr.cz

Společnost pro příležitosti
mladých migrantů

www.meta-ops.cz

meta

La Strada

www.strada.cz

Sdružení občanů
zabývajících
se emigranty

www.soze.cz

Inbáze

www.inbaze.cz

MOST PRO

www.mostlp.eu

Slovo 21

www.slovo21.cz

Nesehnutí

www.nesehnuti.cz

Poradna pro občanství, občanská
a lidská práva

www.poradna-prava.cz

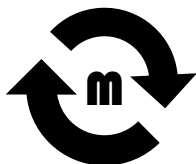
Centrum
pro integraci cizinců

www.cicpraha.org

Lače Čhave

www.lache-chave.cz

Migrační manifest

nevládních organizací pracujících
s migranty v České republice 2015

Vydalo Konsorcium nevládních organizací
pracujících s migranty v ČR

Tisk Tygr u Stromovky spol. s r.o.
1. vydání, Praha 2015

e-mail: office@konsorcium-nno.cz

www.migracnimanifest.cz

www.konsorcium-nno.cz

www.facebook.com/KonsorciumNNO

**fond
pro NNO**

NROS

 nadace
partnerství

 ICELAND
LIECHTENSTEIN
NORWAY
**eea
grants**

Dokument vznikl v rámci projektu „Společně za práva migrantů“, který realizuje Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty v ČR. Projekt je podpořen grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů.

www.fondnno.cz | www.eeagrants.cz

Více o projektu na: <http://www.konsorcium-nno.cz/>

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

Vznik
Migračního manifestu
podpořila nadace
Friedrich-Ebert-Stiftung.
<http://www.fesprag.cz>